

Κοινωνική κινητικότητα. Το υπόδειγμα Benabou -Ok (2001)

Το ζήτημα της κοινωνικής κινητικότητας

Βάσει του υποδείγματος των Meltzer και Richard (1981), η θέση ενός ατόμου στην εισοδηματική κλίμακα καθορίζει πλήρως και τις προτιμήσεις του ατόμου αυτού για δημοσιονομική αναδιανομή. Έτσι, τα άτομα με εισόδημα υψηλότερο ή ίσο με το μέσο εισόδημα (δηλαδή οι σχετικά πλούσιοι) δεν επιθυμούν αναδιανομή ενώ τα άτομα με εισόδημα χαμηλότερο από το μέσο (οι σχετικά φτωχοί) επιθυμούν αναδιανομή.

Στην ενότητα αυτή θα εξετάσουμε πως επηρεάζει της προτιμήσεις για αναδιανομή η ύπαρξη **κοινωνικής κινητικότητας**. Θεωρούμε ότι υπάρχει κοινωνική κινητικότητα όταν άτομα τα οποία είναι φτωχά μια περίοδο t μπορεί να είναι πλούσια μια επόμενη περίοδο $t+1$ ή το αντίστροφο. Εφόσον η εισοδηματική θέση των ατόμων μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο είναι λογικό τα άτομα να λαμβάνουν υπόψη την προοπτική να βρίσκονται σε άλλη εισοδηματική τάξη την επόμενη χρονική περίοδο ($t+1$) όταν αποφασίζουν αναφορικά με το μέγεθος αναδιανομής σε μια οικονομία τη περίοδο t .

Βασική υπόθεση είναι ότι το μέγεθος της δημοσιονομικής αναδιανομής αποφασίζεται την αρχή της πρώτης περιόδου και ισχύει και για τις δύο περιόδους t και $t+1$.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε εναλλακτικά υποδείγματα που λαμβάνουν υπόψη τους την κοινωνικής κινητικότητας (ή τις πεποιθήσεις των ατόμων σχετικά με τη προοπτική της κοινωνικής ανόδου) και δείχνουν ότι η προοπτική κοινωνικής ανόδου (prospect of upward mobility (POUM)) επηρεάζει τις προτιμήσεις του ατόμου για αναδιανομή.

Το υπόδειγμα των Benabou και Ok (2001)

- Έστω ότι τα άτομα ζουν δύο περιόδους. Την αρχική περίοδο t και τη περίοδο $t+1$.
- Το μέγεθος της δημοσιονομικής αναδιανομής αποφασίζεται στην αρχή της περιόδου t και ισχύει για τη περίοδο t και τη περίοδο $t+1$.
- Τα άτομα έχουν εξωγενώς καθορισμένο εισόδημα Y_{i1} τη πρώτη περίοδο και Y_{i2} τη δεύτερη περίοδο [τα εισοδήματα των ατόμων διαφέρουν μεταξύ τους] και πληρώνουν φόρους ένα σταθερό ποσοστό του εισοδήματός τους τ σε κάθε περίοδο.

- Κάθε άτομο λαμβάνει μια μεταβιβαστική πληρωμή T_1 τη πρώτη περίοδο και μια μεταβιβαστική πληρωμή T_2 τη δεύτερη περίοδο. Οι μεταβιβαστικές πληρωμές είναι ίσες μεταξύ τους ($T_1=T_2$) και αποτελούν μεταβιβάσεις εισοδήματος κοινές προς όλα τα άτομα.
- Υποθέτουμε ότι η επιβολή φορολογίας συνεπάγεται μια καθαρή μείωση της κοινωνικής ευημερίας (deadweight loss). Αυτό μπορεί να οφείλεται: (i) στην απώλεια εισοδήματος λόγω της παρέμβασης διάφορων διοικητικών και λοιπών γραφειοκρατικών μηχανισμών κατά την διαδικασία της περισυλλογής των φόρων ή (ii) στη στρέβλωση των κινήτρων των ατόμων για επένδυση και εργασία λόγω της ύπαρξης της φορολογίας.
- Ορίζουμε ως κατά κεφαλήν απώλεια κοινωνικής ευημερίας κάθε περίοδο την ακόλουθη σχέση:

$$C(\tau) = \frac{\tau^2}{2} \bar{y}$$

Οι προτιμήσεις των ατόμων περιγράφονται από την ακόλουθη διαχρονική συνάρτηση χρησιμότητας:

$$U_i = c_{i1} + T_1 + c_{i2} + T_2 \quad (1)$$

όπου: c_{i1} και c_{i2} είναι η ιδιωτική κατανάλωση του ατόμου i τις περιόδους 1 και 2 και T_1, T_2 οι μεταβιβαστικές πληρωμές τις δύο περιόδους.

Εφόσον $T_1=T_2$ η σχέση (1) γίνεται:

$$U_i = c_{i1} + c_{i2} + 2T \quad (1b)$$

Ο εισοδηματικός περιορισμός της κυβέρνησης

Ο εισοδηματικός περιορισμός της κυβέρνησης δείχνει ότι ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος κάθε περίοδο (δηλαδή η κατά κεφαλήν μεταβίβαση κάθε περίοδο ισούται με τα

φορολογικά έσοδα εκείνης της περιόδου προς τον αριθμό των ατόμων μείον την κατά κεφαλήν απώλεια κοινωνικής ευημερίας λόγω της φορολογίας ($C(\tau)$ εκείνης της περιόδου). Οπότε :

$$T_1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \tau y_{i1} - C(\tau) \Leftrightarrow T_1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \tau y_{i1} - \frac{\tau^2}{2} \bar{y} \Leftrightarrow T_1 = \tau \bar{y} - \frac{\tau^2}{2} \bar{y} \quad (2a)$$

και

$$T_2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \tau y_{i2} - C(\tau) \Leftrightarrow T_2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \tau y_{i2} - \frac{\tau^2}{2} \bar{y} \Leftrightarrow T_2 = \tau \bar{y} - \frac{\tau^2}{2} \bar{y} \quad (2b)$$

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (2a) και (2b) καταλήγουμε στον διαχρονικό περιορισμό της κυβέρνησης ο οποίος είναι:

$$T_1 + T_2 = 2\tau \bar{y} - \tau^2 \bar{y} \quad (2c)$$

Εφόσον $T_1 = T_2$ η σχέση (2c) γίνεται:

$$2T = 2\tau \bar{y} - \tau^2 \bar{y} \quad (2d)$$

Λαμβάνοντας υπόψη ότι $c_{i1} = (1-\tau)y_{i1}$ και $c_{i2} = (1-\tau)E(y_{i2})$ και συνδυάζοντας τις σχέσεις (1b), (2d), οι **προτιμήσεις** του ατόμου i μπορούν να περιγραφούν από την ακόλουθη συνάρτηση έμμεσης χρησιμότητας:

$$W_i(\tau) = (1-\tau)[y_{i1} + E(y_{i2})] + 2\tau \bar{y} - \tau^2 \bar{y} \quad (3)$$

Οι προτιμήσεις που περιγράφονται από τη σχέση (3) είναι κοίλες στη παράμετρο της πολιτικής (δηλαδή στον φορολογικό συντελεστή (τ)). Από αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε ότι κάθε άτομο i έχει ένα μοναδικό σημείο προτιμητέας πολιτικής (bliss point). Δηλαδή μια πολιτική που του παρέχει τη μέγιστη δυνατή χρησιμότητα.

Για να υπολογίσουμε την προτιμητέα πολιτική του κάθε ατόμου, θα πρέπει να πάρουμε τη συνθήκη 1^{ης} τάξης (first order condition) ως προς τον φορολογικό συντελεστή.

Πιο συγκεκριμένα:

$$\frac{\partial W_i(\tau)}{\partial \tau} = 0 \Leftrightarrow -[y_{i1} + E(y_{i2})] + 2\bar{y} - 2\tau\bar{y} = 0 \Leftrightarrow \tau^* = 1 - \frac{[y_{i1} + E(y_{i2})]}{2\bar{y}} \quad (4)$$

Βάσει της σχέσης (4) αν το εισόδημα του ατόμου τις δύο περιόδους είναι ίσο με το μέσο εισόδημα στις δύο περιόδους ($[y_{i1} + E(y_{i2})] = 2\bar{y}$) ο ιδεατός φορολογικός συντελεστής είναι μηδέν ($\tau^* = 0$).

Αν το εισόδημα του ατόμου τις δύο περιόδους είναι μικρότερο από το μέσο εισόδημα ($[y_{i1} + E(y_{i2})] < 2\bar{y}$) ο ιδεατός φορολογικός συντελεστής είναι θετικός ($\tau^* > 0$) δηλαδή το άτομο i επιθυμεί αναδιανομή.

Το ενδιαφέρον στοιχείο στο υπόδειγμα των Benabou και Ok (2001) είναι ότι το προσδοκώμενο εισόδημα της περιόδου $t+1$ αποτελεί παράμετρο απόφασης για το μέγεθος της αναδιανομής τη περίοδο t . **Δηλαδή οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες του ατόμου αναφορικά με την ένταση της κοινωνικής κινητικότητας (ανεξάρτητα από τα αν είναι βάσιμες ή όχι) επηρεάζουν την απόφαση του για αναδιανομή.** Έτσι αν ένα άτομο είναι φτωχό τη περίοδο t αλλά προσδοκεί ότι θα είναι πλούσιο την επόμενη περίοδο θα έχει διαφορετικές προτιμήσεις αναδιανομής από ένα άτομο που είναι φτωχό τη περίοδο t και πιστεύει ότι θα παραμείνει φτωχό και τη περίοδο $t+1$.